

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten

Yttrande över betänkande om Genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism (SOU 2017:72)

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten tillstyrker utredningens förslag och har följande kommentarer.

Internationella åtaganden och svensk rätt

Åklagarmyndigheten vill som i tidigare yttranden gällande lagförslag på terrorismområdet framhålla att en effektiv bekämpning av terrorism kräver internationella och gemensamma lösningar och att brister i en stats lagstiftning kan få stora konsekvenser för det internationella samarbetet. Den svenska lagstiftningen måste därför på ett tydligt sätt uppfylla de krav som ställs på det nationella regelverket.

Lagändringarna föreslås för att efterleva internationella åtaganden och förstärka det straffrättsliga regelverket gällande terrorism och öka ansträngningarna att förebygga terrorism. Betänkandet är väl genomarbetat och förslagen väl avvägda. Det anges tydligt vilka åtaganden som Sverige har och vilka ändringar som krävs i svensk rätt för att Sverige ska anses ha uppfyllt sina internationella åtaganden.

I avvaktan på den översyn som görs för närvarande av den straffrättsliga terrorismlagstiftningen (dir. 2017:14) menar Åklagarmyndigheten att förslagen uppfyller de krav som ställs på en ändamålsenlig och rättssäker nationell lagstiftning på området. Åklagarmyndigheten tillstyrker därför förslagen i sin helhet.

Sveriges tillträde till tilläggsprotokollet

Åklagarmyndigheten delar utredningens bedömning om att Sverige bör tillträda tilläggsprotokollet och att vissa lagändringar därmed är nödvändiga enligt utredningens förslag.

Brott med anknytning till terroristgrupp

Vid analys av frågan om svensk rätt uppfyller internationella åtaganden och det nu aktuella direktivet, är frågan om brott med anknytning till terroristgrupp

(artikel 4) av central betydelse. Regeringen har tidigare konstaterat att svensk rätt uppfyller kraven på straffansvar för ledande av eller deltagande i sammanslutningar som inrättats med avsikt att begå terroristbrottslighet och att det inte finns behov av ändringar. Åklagarmyndigheten delar denna uppfattning men instämmer med utredningen att det fortfarande finns skäl att överväga om det i svensk rätt finns behov av ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation. Särskilt om en sådan brottsbeskrivning skulle innebära en effektivare och mer överskådlig reglering på området. Frågan utreds för närvarande separat (Ju. 2017:G), vilket uppdrag kommer redovisas inom kort. För att undvika ytterligare svåröverskådlighet inom denna lagstiftning vore det önskvärt att frågorna framöver analyseras och beaktas i ett sammanhang.

Straffbestämmelsen om terroristbrott i 3 § terroristbrottslagen utvidgas.

Förslaget är en anpassning av lagstiftningen till följd av krav på kriminalisering av terroristbrott enligt direktivet. Åklagarmyndigheten delar bedömningen att svensk rätt inte fullt ut uppfyller direktivets krav på kriminalisering av terroristbrott och att straffansvaret bör utvidgas enligt utredningens förslag.

Straffbestämmelsen om rekrytering i 4 § rekryteringslagen förtydligas och utvidgas.

Bestämmelsen handlar om värvning av en annan person för att personen ska begå brott med anknytning till en terroristgrupp eller medverka till sådant brott. Förslaget om straffansvaret för rekrytering i terrorismsyfte är långtgående och ger således ökade möjligheter att ingripa mot rekrytering i terrorismsyfte på ett tidigt förberedelsestadium. Utredningen lämnar en välmotiverad redovisning om valet av utformning av kompletteringen och varför utvidgningen behövs. Ökade konkurrenssituationer som kan uppstå torde kunna lösas genom tillämpning av sedvanliga konkurrensregler. Åklagarmyndigheten tillstyrker ändring av bestämmelsen så att svensk rätt uppfyller åtagandena enligt direktivet.

Straffbestämmelserna om utbildning i 5 a § rekryteringslagen förtydligas och utvidgas.

Utredningen föreslår här en klar utvidgning av straffansvaret gällande ansvar för s.k. självutbildning. Frågan har varit aktuell tidigare men är nu en nödvändig anpassning av svensk rätt så att den uppfyller åtagandena enligt direktivet. Ändringen ger uttryck för EUs syn på det hot som ensamagerande terrorister utgör. Utredningen framhåller även svenska exempel i denna del och konstaterar att praxis visar att det finns ett inte obetydligt behov av en straffbestämmelse som träffar även den som utbildar sig själv. Utredningen lämnar en välgrundad motivering om att det straffbara området avgränsas genom krav på en särskild avsikt med självutbildningen samt att det förutsätter ett aktivt inhämtande av instruktioner. Det föreslås även ett undantag från straffansvar vid ringa fall. Åklagarmyndighetens uppfattning är att utvidgningen är välavvägd utifrån nuvarande förutsättningar. Utifrån ett

brottsbekämpningsperspektiv skulle utvidgningen ge ökade möjligheter att tidigt kunna ingripa i förhållande till gärningsmän som agerar på egen hand i syfte att begå terroristbrott. Åklagarmyndigheten tillstyrker ändring även i denna del.

Straffbestämmelsen om resa i 5 b§ rekryteringslagen utvidgas.

Ändringen är en anpassning till åtagandena enligt direktivet. Straffansvaret utvidgas vad gäller avsikterna med resan, vilket är föreslagna följdändringar för att skapa enhetlighet i lagstiftningen.

Förslaget innebär även en utvidgning av straffansvaret så att även resor till medborgarskapsland omfattas, dock ej resor av svenska medborgare till Sverige. Frågan har varit aktuell tidigare men är nu en anpassning till direktivet. Utredningen beaktar utgångspunkten att resa till ett medborgarskapsland är en grundläggande fri- och rättighet (artikel 3 i det fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen) som för svenska medborgare även är grundlagsskyddad (2 kap. 7 § regeringsformen). Åklagarmyndigheten instämmer i den uppfattningen direktivet ger uttryck för, att en kriminalisering av resor av det nu aktuella slaget inte innebär någon inskränkning av denna rätt. I många fall kan även risken för att allvarlig brottslighet begås vara som störst i just medborgarskapslandet, vilket torde vara mycket svårt att förhindra i dagsläget. Som Åklagarmyndigheten framfört i tidigare yttranden gällande lagförslag om terrorismresor måste fokus för att motverka terrorism vara på att förhindra att personer överhuvudtaget reser till platser där det pågår en väpnad konflikt för att delta i denna.

Utredningen lämnar vidare en välmotiverad redogörelse gällande resor till Sverige av svenska medborgare och att det saknas behov av lagändringar i den delen. Mot den bakgrunden och för att anpassa svensk lagstiftning till åtagandena enligt direktivet tillstyrker Åklagarmyndigheten förslaget till ändring.

Straffbestämmelserna om finansiering i 3 § finansieringslagen utvidgas.

Förslaget är en komplettering av den tidigare lagstiftningen om finansieringsåtgärder och innebär en långtgående kriminalisering av finansiering av handlingar som typiskt sett kan leda till att terroristbrott begås. I brottsbekämpande syfte och för att minimera riskerna för att sådan allvarlig brottslighet som det är fråga om ska komma till stånd, framstår det som en naturlig anpassning att även straffbelägga finansiering av perifera gärningar i sammanhanget. Åklagarmyndigheten finner förslaget till ändring i denna del välmotiverat och tillstyrker ändring.

Straffskärpningsbestämmelsen i 5 § terroristbrottslagen utvidgas.

Förslaget är en anpassning av lagstiftningen till följd av direktivet Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget.

Domsrätten utvidgas i vissa fall.

Förslaget utgör följdändringar på grund av det utvidgade straffansvaret. Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget.

Utökade möjligheter till hemliga tvångsmedel.

Åklagarmyndigheten tillstyrker ställningstagandet till de utökande möjligheterna till tvångsmedel. Liksom i tidigare yttranden i denna fråga vill vi understryka vikten av att vid terrorismbrottslighet ha långtgående möjligheter till hemliga tvångsmedel. Utan sådana förutsättningar är möjligheterna att kunna hindra och utreda gärningarna mycket begränsade. Brotten är ytterst samhällsfarliga och det är viktigt att på ett tidigt stadium kunna förhindra dessa.

Konsekvenser

Utredningen anser att de föreslagna ändringarna kan medföra vissa kostnader för rättsväsendet, främst för Åklagarmyndigheten och Säkerhetspolisen. Åklagarmyndigheten torde kunna finansiera dessa inom befintliga anslag.

I detta ärende har riksåklagaren Anders Perklev beslutat efter föredragning av kammaråklagaren Anna Arnell. I ärendets handläggning har även överåklagaren Thomas Häggström deltagit.

Anders Perklev

Anna Arnell

Kopia till

Informationsavdelningen

Rättsavdelningen

Emma Holfve, verksledningen